

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze bakalářské práce

**Konkurenceschopnost produktů ekologického
zemědělství**

Martina Bartáková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

V rámci bakalářské práce bylo hodnoceno ekologické zemědělství a konkurenceschopnost jeho produktů na trhu. První část práce je stručně zaměřena na vývoj ekologického zemědělství a na problematiku obecných zásad pro pěstování rostlin i chov hospodářských zvířat, následuje charakteristika právní úpravy, systému kontrol a certifikace, zásad správného zpracování bioproduktů a výroby biopotravin a následné zhodnocení kvality ekologických produktů. Třetí část práce hodnotí stav na evropském i českém trhu s bioprodukty a jejich konkurenceschopnost. V poslední části práce jsou poté srovnány rozdíly ve způsobu chovu mléčného skotu a v kvalitě vyprodukovaného mléka v ekologickém a konvenčním zemědělství.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, bioprodukt, trh s bioprodukty, konkurenceschopnost

Ekologické zemědělství je velmi aktuální a v současné době často diskutované téma. Jedná se o moderní formu obhospodařování půdy a chovu hospodářských zvířat, která funguje v souladu s ochranou životního prostředí, a která zajišťuje trvale udržitelný rozvoj. V současné době je celosvětově obhospodařováno přibližně 37 milionů hektarů zemědělské půdy, z toho 9,6 milionů hektarů zaujímá území Evropské unie a necelého půl milionu hektarů území České republiky, kde působí okolo 3900 ekologických zemědělců a okolo 500 výrobců biopotravin.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo analyzovat stav ekologického zemědělství a konkurenceschopnost jeho produktů na trhu. Práce se dále soustřeďuje na dílčí cíle, kterými jsou zásady ekologické rostlinné a živočišné produkce, charakteristika právní úpravy, systému kontrol a kvality ekologických produktů, analýza stavu evropského a českého trhu s bioprodukty a na závěr srovnání rozdílů chovu mléčného skotu v ekologickém a konvenčním zemědělství. Celá práce byla vypracována na základě komparace a syntézy poznatků z vědecké a odborné literatury.

Ekologické pěstování rostlin i chov hospodářských zvířat mají své zásady, které je ekologický zemědělec povinen respektovat a řídit se jimi. Základem pro ekologického pěstitele je přirozeně úrodná půda, která poskytuje zdravou úrodu při minimální potřebě hnojiv a prostředků na ochranu rostlin. Hlavní povinností ekologicky hospodařícího chovatele hospodářských zvířat je zajistit zvířatům co nejpřirozenější podmínky pro život.

K zahájení ekologického způsobu hospodaření dochází dvěma možnými způsoby, a to buď založením nového podniku, nebo konverzí z konvenčního zemědělství. Každý, kdo se rozhodne podnikat v ekologickém zemědělství (zemědělec, výrobce biopotravin, obchodník a další) je povinen zaregistrovat se u Ministerstva zemědělství. Každý podnikatel takto zaregistrovaný se následně musí přihlásit k jednomu ze čtyř soukromých kontrolních orgánů, působících v ČR, kterými jsou KEZ, o.p.s., ABCERT AG, BOKONT CZ, s. r. o. a BUREAU VERITAS. Tyto organizace následně na podnik dohlížejí a jsou povinny minimálně jednou ročně v podniku provádět kontrolu, na základě které podnikateli buď vydají, nebo odeberou certifikaci. V roce 2013 bylo provedeno celkem 5047 kontrol u 4636 osob podnikajících v ekologickém zemědělství a na základě těchto kontrol bylo v 386 případech upozorněno na opomenutí a v 37 případech byla odebrána či odmítnuta certifikace. Zákon zakazuje tvrdit, že by ekologická produkce byla kvalitnější, než produkce konvenční, ale na základě několika testů a průzkumů, byl zaznamenán například rozdíl v chuti produktů, kdy biopotraviny, byly označeny za chutnější, než stejné konvenčně vyprodukované potraviny. Studie zveřejněné v červnu 2014 časopisem British Journal of Nutrition dále tvrdí, že biopotraviny obsahují až o 69 % více antioxidantů a polyfenolů, jež chrání lidské tělo před mnohými zdravotními problémy.

Trh s biopotravinami ve světě i v Evropě má růstový trend, Evropa byla v roce 2013 světadílem s největším nárůstem ekologicky obhospodařovaných ploch na světě. V roce 2012 dosáhl celkový obrat evropského trhu s biopotravinami 22,8 mld. EUR. V České republice bylo k 7. 3. 2015 evidováno celkem 3904 ekologických zemědělců, hospodařících na celkové výměře 472 908 ha a 507 výrobců biopotravin, obrat v roce 2012 činil 2,4 mld. Kč. Produkty ekologického zemědělství zaujímají na českém trhu poměrně stabilní pozici, a v dnešní době je nakupuje již 41 % obyvatel, průměrná roční spotřeba se ale stále drží na úrovni pod 200 Kč na obyvatele. Nejvíce biopotravin se v ČR prodá prostřednictvím maloobchodních řetězců (64,4 %).

Při srovnání ekologického a konvenčního způsobu chovu mléčného skotu a následném porovnání kvality mléka, vyprodukované v těchto odlišných podmínkách bylo zaznamenáno několik rozdílů. Konvenční způsob chovu se od toho ekologického liší, především svou snahou o co nejvyšší produkci mléka, zatímco ekologické zemědělství klade hlavní důraz na pohodu zvířat a jejich přirozený chov, nepřipadá tedy v úvahu například umělá inseminace, která je běžnou praxí v intenzivních chovech. Nejzásadnější rozdíl, který má vliv na následnou kvalitu mléka je složení krmné dávky. Ekologicky chované krávy jsou krmeny zejména objemnými krmivy, která mají pozitivní vliv na kvalitu mléka, naopak kravám v intenzivních chovech jsou nejčastěji podávána jadrná krmiva, mající pozitivní vliv na zvýšení produkce mléka, na jeho kvalitu však nikoli. Při srovnání rozdílů v kvalitě mléka, bylo prokázáno, že biomléko má některé rozdílné technologické i nutriční vlastnosti v porovnání s klasickým konvenčně vyprodukovaným mlékem. U biomléka byl prokázán například zvýšený obsah polynenasycených mastných kyselin až o 120 % či vitamínu E až o 45 %. I mléko vyprodukované v konvenci, ale dosahuje často vysoké kvality, především v těch chovech, kterým je poskytnut přístup na pastvu.

Vzhledem k dosavadnímu vývoji na trhu s produkty ekologického zemědělství, lze do budoucna předpokládat, že poptávka bude i nadále stoupat. Podle odhadů odborníků by se měl celosvětový trh s biopotravinami v nadcházejících pěti letech dokonce zdvojnásobit. V ČR se především díky obnově vyplácení dotací od roku 2015 předpokládá také značný nárůst, odhady mluví přibližně o desetiprocentním meziročním růstu. Každoročně narůstají i počty zákazníků, kteří si uvědomují, že nákupem bioproduktů přispívají k ochraně životního prostředí a k celkovým pozitivním změnám ve společnosti. Nelze předpokládat, že by ekologické zemědělství v budoucnu plně nahradilo zemědělství intenzivní, které je schopno vyprodukovat podstatně větší množství potravin, pro obživu lidstva, nicméně jeho rozšiřování by jednoznačně mělo pozitivní vliv nejen na životní prostředí, ale i na ceny biopotravin, s růstem produkce lze totiž předpokládat pokles jednicových nákladů na následnou výrobu.

Seznam vybrané literatury:

- 1) HRABALOVÁ, Andrea. Statistická šetření ekologického zemědělství: Zpráva o trhu s biopotravinami ČR. [online]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/306458/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2012_final.pdf, (15. 11. 2014)
- 2) LAMMERTS VAN BUEREN, E a James Robert MYERS. *Organic crop breeding*. Ames, Iowa: Wiley-Blackwell, 2012, xxiii, 282 p. ISBN 978-047-0958-582.
- 3) LEIBL, Martin. *Aktuální stav ekologického zemědělství*, Potravinářská revue, 3/2012, s. 26 – 27, ISSN 1801-9102.
- 4) MOUDRÝ, Jan. *Kontrola a certifikace bioprodukce: odborná monografie*. 1. vyd. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, 2007, 50 s. ISBN 978-80-7394-027-0.
- 5) SOJKOVÁ Kamila, HANUŠ Oto, KOPECKÝ Jaroslav, JEDELSKÁ Radoslava, *Rozdíly v kvalitě mléka u dojnic v ekologickém a konvenčním chovu*, Náš chov 3/2010, 28 – 30 s. ISSN 0027-8068.
- 6) ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006, 502 s. ISBN 80-870-8000-9.